

Skolem 28/oktober 1967.

Kjære Wencke Slomann/.

Etter å ha merket meg de rettelser og forandringer du har foreslått i stykket om Gra^mfibulaen, har jeg nå skrevet det heile om i en litt forandret form. Nå får du og Sjøvoll vurdere det og bestemme, hva der videre skal gjøres med manuskriptet. "Heimen"s linje ligger vel noe på siden av dette, det samme gjelder forsåvidt også Drammens Museums årbok, men der vil man gjerne se artikkelen, men årets bok er også der fullskrevet. Det skulle forresten være ønskelig om stykket kunne bli offentliggjort, før det liksom blir for gammelt. Dere får tenke over det med all mulig velvilje.

Hjertelig hilsen,

Kristoffer Skolem.

Passebekk.

31.oktober 1967.

WS/VM.

Herr Kristoffer Skolem
Passebekk.

Kjære Kristoffer Skolem,

Tusen takk for manuskriptet som jeg har lest igjennom og som jeg synes er blitt strammere og bedre enn det første jeg fikk.

Hvis du har sjelefred til å vente så skulle artikkelen nå kunne gå inn i Viking for 1968. Vår Årbok blir dessverre sikkert ennå senere. Jeg skal snakke med Sjøvold og Skjølsvold om andre muligheter, eventuelt ringe til Heimens redaksjon og spørre dem. En mulighet er jo en av de store aviser. Der skulle det vel kunne gå ganske fort, men helt det samme som et tidsskrift er det jo ikke. - Hvis Drammens Museums Årbok også først kommer ut i 1968, ville jeg foreslå Viking.

Ha det riktig bra !

Mange hilsener
din

Wencke Slomann

Skolem 4/november 1967.

Kjære Wencke Slomann/.

Hjertelig takk for hyggelig brev.

Når det gjelder trykknings skjebnen for artikkelen om gull-smykkefunnet fra Sandsvær tør jeg trygt overlate til dere, dog vil jeg heller la den vente til neste års "Viking" enn å la den gå til dagspressen.

Hr. Vibe Muller lovet å sende noen bilder av fibulaen, det har vi imidlertid ikke fått. Vil du være så snild å minne ham om det, og be ham sende 6-7 bilder, da her er flere som gjerne vil ha et slikt bilde.

Jeg har i flere år syslet med stadnavn og målføre i Sandsvær, og har nå vært så freidig å søke Kulturfondet om et stipendium på 4000 kr. for å kunne drive videre granskning av stadnavn og gamle målføreformer i min hjembygd. Søknaden er bilagt med en anbefaling fra frk. Ingeborg Hoff i Målførearkivet, men det er vel høyst uvisst om det er noe å få. Vi får nå se.

Hermed en hjertelig hilsen/.

Kristoffer Skolem.

Passebekk.

Skolem 9/november 1967.

Kjære Wencke Slomann/.

Sandsvær Sparebank har i sitt flotte nybygg på Kongsberg et vindu mot gaten, der de har fortløpende utstillinger av gamle bruks- og kunstgjenstande, oldfunn og annet av kulturhistorisk interesse for Sandsværbygdene.

Nå har banken henvendt seg til meg med spørsmål om å få utlånt gullsmykket fra Gran. Jeg nevnte det for Vibe- Muller, og han mente det vel kunne la seg ordne.

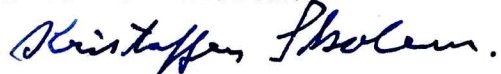
Jeg har sagt til vedkommende funksjonær, at han bør sende en formel søknad fra banken med forpliktelse til å følge de sikkerhetstiltak og de forsikringer, som oldsaksamlingen måtte kreve.

Vil du da være så vennlig å ledsage fibulaen med en kort karakteristikk og tidfesting.

Det vil utvilsomt være av stor interesse og til glede for både banken og bygdefolk å kunne vise dette skjeldne oldfunn fra Sandsvær. Håper det kan la seg ordne.

Hermed en hjertelig hilsen til deg og dere alle.

Kristoffer Skolem.



Passebekk.

13.november 1967.

WS/VM.

Herr Kristoffer Skolem
Passebekk.

Kjære Skolem,

Nå fikk jeg ennå et brev fra deg før jeg fikk besvart det første. Angående et eventuelt utlån av fibelen fra Gran til Sandsvær Sparebank så har museet ennå ikke fått noen offisiell forespørsel fra banken, og vi avventer derfor denne. Jeg har imidlertid snakket med Sjøvold om det, og forutsatt at alle våre krav oppfylles, skulle vi nok kunne stille oss velvillige her. Jeg skal selvfølgelig gjerne skrive en liten veiledning om fibelen.

Angående din artikkel så har jeg dessverre ikke så gode nyheter som jeg hadde i siste brev. Arne Skjølsvold har tenkt mer over saken og mener allikevel ikke at den passer i Viking. Jeg er veldig lei over dette, men min rolle er jo bare den formidlende. Vil du jeg skal sende den til Drammens Museum, eller vil du ha den tilbake? Hva med Heimen?

Så snart jeg ser Vibe-Müller skal jeg minne ham om fotografiene som jeg vet er tatt.

Og så ønsker jeg lykke til med din ansøking til Kulturfondet!

Riktig mange hilsener
d i n

Wencke Slomann



Sandsvør Sparebank

Telefon sentralbord 42

KONGSBERG, 14.11.67.

Storgt. 7

Deres ref.:

Vår ref.:

ØK/kk

Universitetets Oldsakssamling,
Fredriksgt. 2,

Oslo.

Vi er kjent med at det i Sandsvør ble funnet gullsmykke som etter det vi har fått oppgitt, skriver seg fra ca. 150 år e.Kr.

I vårt vindu i banken har vi i de senere år holdt en rekke utstillinger blant annet av gamle kulturgjenstander tilknyttet vårt distrikt. Vi har i den forbindelse tidligere vært i kontakt med Dem og har fått utlånt gjenstander som har vært nyttet i utstillingsøyemed.

Vi mener at disse utstillinger har vært omfattet med interesse og at de kan bidra med å gjøre folk klar over hvilke verdier som fortsatt kan dukke opp om en er oppmerksom.

Vi vil sette pris på om De kan låne oss gullsmykket og lover i såfall å ta godt vare på det. Våre utstillinger er forsikret mot brann og innbrudd for ca. kr. 20.000,-.

Vedlagt fotokopi av brev fra herr Kristoffer Skolem.

Med vennlig hilsen

SANDSVØR SPAREBANK

[Handwritten signature]
Øyvinn Kværna

[Handwritten signature]

Vedlegg

Skolem 9/ november 1967.

Kjære Kværna/.

Etter vår telefonsamtale i dag, har jeg sendt en forberedende skrivelse til Første konservator Wencke Slomann. Universitetets Oldsaksamling, Frederiks gate 2, Oslo 1. Jeg har skrevet, at Sandsvær Sparebank bør sende en formel søknad til Oldsaksamlingen, med forpliktelse til å følge de sikkerhetstiltak og de forsikringer som Oldsaksamlingen finner å måtte kreve, samtidig som jeg har bedt frk. Wencke Slomann være så vennlig å ledsage fibulaen fra Gran med en kort karakteristik og tidfesting. Håper da at utlånet kan gå i orden.

(Som undertittel kan du opplyse, at det var tre amatører:- fru Jønbekk, Harald Ulleberg og Kristoffer Skolem, som fikk tillatelse til å ordne opp og pynte til i den temmelig opprotede gravhaug på Sofie og Jakob Grans eiendom ytterst i Efteløt. Under dette arbeide var det, at fru Jønbekk fant gullsmykket).

Med vennlig hilsen-

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem.

Passebekk.

, 21. november 1967.

WS/EW.

Sandsvør Sparebank,
Storgaten 7,
K o n g s b e r g .

Etter konferanse med Oldsaksamlingens bestyrer, dr. Thorleif Sjøvold kan jeg meddele Dem at vi er villig til å låne ut den gullbelagte brosjje fra Gran i Sandsvør, som ble funnet dette år. Ved siden av den forsikringssum De nevner må vi stille et krav: brosjjen må hver natt oppbevares i bankens hvelv. Vi vil antakelig kunne få katalogisering, tegning og fotografering ferdig, slik at De kan få brosjjen før jul. Hvor lenge har De tenkt Dem den skulle være i Kongsberg? Vi må betinge oss at en herfra reiser med den til Kongsberg og likeså at vi varsles i god tid så den kan bli hentet derfra. Jeg lover Dem at det skal følge med brosjjen et par gode fotografiske forstørrelser, og en tegning som vil gjøre det lettere for folk å se hvor fin den er, samtidig som jeg sender med en kort etikett.

Angående forsikringssummen så vil jo et tap av denne brosjje være uerstattelig, såvidt sjeldne disse er. Jeg må derfor igjen understreke vårt krav om oppbevaring natten over i hvelv og at man forøvrig utviser den største forsiktighet. Gullet er meget tynt og kan lett ødelegges ved berøring.

Med vennlig hilsen

Wencke Slomann.

Skolem 24/ november 1967.

Kjære Wencke Slomann/.

Takk for brev, - at det ikke var synderlig oppmuntrende, er ikke din skyld.

Jeg synes nå å forstå, at artiklen om fibulaen fra Sandsvær ansees best skikket for skrivebordskuffen eller papirkørja.

Videre forstår jeg situasjonen slik, at jeg nå bør slutte med å mase om å få tillatelse til å undersøke flere gravhauger i Sandsvær. Som gammel mann bør jeg ha vett til å trekke meg tilbake i stilhet og takke for meg. Vær derfor vennlig å sende manuskriptet tilbake.

Men idet jeg trekker meg tilbake, må jeg få si deg personlig en inderlig følt takk for all den velvilje, hjelp og orientering hvor- med du har møtt meg i alle disse år. Det er iallfall minner som er verd å gjemme på.

Hermed en hjertelig hilsen og takk for alt/.

Kristoffer Skolem.

Passebekk.

(P.s. Mellem oss sagt, så tror jeg fru Jønbekk, som var så heldig å finne gullsmykket, ville sette pris på en liten påskjønnelse. Vi to andre venter ikke noe, vi er bare gla for å tro, at fibulaen fra Gran vil beholde sin arkeologiske egenverdi uten forbindelse med ukyndige amatør-gravere. D.s.).

30.november 1967.

P.M.

Til Karl Vibe-Müller.

Kjære Karl,

Nå har jeg gått igjennom din innberetning for å ta ut av den det jeg trenger til hovedkatalogen, og jeg ble da oppmerksom på en del mangler ved innberetning og plan. Planen er jo ikke i noen bestemt målestokk, og det må vi ha. Likeså må vi ha tydelig avmerket på planen hva som er gravet og hva som ikke er gravet av deg, kraterets størrelse og det som er ødelagt på annen måte fra gammelt av (angitt ved de stiplete linjer av deg?). Fibelens funnplass må markeres. Den vet du jo. Endelig må vi ha et snitt, en profiltegning, hvorav man kan lese kraterets dybde, eventuelt med fibelen innprojisert. Av disse tegninger skulle da fremgå kantsteinenes størrelser og høydene på iallfall de som går inn i snittet. Slik høydemålene står på planen her, har vi jo ingen forholdstall. Er A 23 cm høy som steinen? Er den 23 cm over bakken eller over en fiktiv nivelleringslinje? Når vi nå restaurerer haugen uten å grave den fullstendig, så må det klart fremgå av våre innberetninger hva vi gjør og har gjort. Er oppryddingen så grundig at man kan avgjøre om krateret gikk helt til bunns på undergrunnen, eller ligger det stein igjen, eventuelt røysstein?

Mangé hilsener

Wencke Slomann.

13. desember 1967.

Herr Kristoffer Skolem
Passebekk p.å.

Kjære Skolem,

Unnskyld at det har tatt litt tid før jeg har svart på ditt siste brev, men med årsoppgjør, eksamen og uventede fredningssaker er tiden løpt fra meg. Dessuten ville jeg gjerne tenke litt over mitt svar.

Jeg returnerer artikkelen til deg nå, men du skal ikke kaste den. Jeg har ikke gjort noe med Heimens redaksjon. Dit skriver du vel best selv. En annen mulighet som når langt, på mange måter meget lenger enn våre publikasjoner er et av de bedre ukeblader, f.eks. Allers Familiejournal, Storgt. 49, Oslo 1. De hadde en serie artikler av Engelstad om Storgårder i Norge. Andre nevner Vi Menn som jeg ikke kjenner, men som skal ha hatt gode artikler. Adressen er Sørkedalsveien 10, Oslo 3. - Du kjenner vel selv til de nye norske. Jeg er selv nokså uvitende der, dessverre. - Endelig synes jeg det verd et nytt forsøk hos direktør Henning Alsvik i Drammen. Han vil nok gjerne lese den først. - Kanskje kommer du på andre idéer i løpet av julens familiefester.

Jeg har plutselig av Karl Vibe-Müller forstått at du ingen fotografier har fått, og jeg vedlegger derfor to sett, et av fibelen sett ovenfra og et fra siden. Trenger du flere, så kan du bare skrive inn så har vi det.

Fra Sandsvær Sparebank har vi intet hørt etter vårt brev, men det kommer vel.

Angående fru Jønbekks eventuelle påskjønnelse så har jeg sett at hun som den eneste av dere har fått meget godt betalt for sin del av arbeidet, så godt at påskjønnelsen må ligge i denne betaling. Overfor Riksrevisjonen kan vi nemlig ikke gjøre dette på annen måte. Offisielt foregikk jo gravingen under vårt overoppsyn, og i slike tilfeller betales ikke påskjønnelse

til finneren, og derfor gjorde Karl Vibe-Müller det på den måte at han lot dekke hennes utgifter og hennes arbeidstid. Det er mulig at Vibe-Müller ikke har gjort dette helt klart for henne. Jeg håper du forstår situasjonen.

Så snart det er renskrevet skal jeg sende deg en kopi av min katalogisering av funnet. Karl Vibe-Müllers innberetning og plan vil jo ikke være fullt avsluttet før haugen er restaurert, og det regner han med å gjøre til våren. Fremgravningen av fotkjeden inngår i restaureringen som et meget viktig ledd, men det vil han vel kontakte deg om når tiden nærmer seg.

Selvfølgelig takker jeg også deg for et hyggelig og godt samarbeide, men anser det aldeles ikke for avsluttet. Jeg verken kan eller vil miste deg i Sandsvær, og jeg gleder meg til nye besøk av deg med hyggelige samtaler og store planer. Fibelfunnet fra Gran vil aldri miste sin betydning, som er blitt forsterket ved Karl Vibe-Müllers innberetning og plan og ved ditt gode overoppsyn med oppryddingen.

Hvis du kan huske hvordan potteskårene, som også virker som romertid på meg, og de brente bein og flintstykket lå, vil jeg være glad. Vibe-Müller sier bare at de lå spredt i fyllmassen blant hermetikkbokser og andre nyere ting. Potteskårene kan ha tilhørt fibelgraven, men det sannsynligste er vel at de og de brente beinnene stammer fra en litt yngre brent sekundærgrav, ødelagt da krateret ble laget.

Med funnet fra Gran rykker Sandsvær inn på linje med Hadeland og Toten som de lavlandsbygder der jernaldersbosetning kan vises å gå tilbake til en sen del av eldre romertid.

Riktig mange hilsener og en gledelig jul,

d i n

Wencke Slomann

2291⁸

Sandsvør Sparebank

Telefon sentralbord 42

KONGSBERG,
Storgt. 7

9. 2. 68.

Deres ref.:

Vår ref.:

ØK

Universitetets Oldsaksamling,
v/fr. Wencke Slomann,
Fredriksgt. 2,
Oslo.


Vi viser til hyggelig telefonsamtale i dag og takker samtidig for Deres brev av 21. november 1967.

Det gleder oss at De ønsker å låne ut den gullbelagte brosjen som ble funnet på Gran i Sandsvør sist år. Som nevnt i telefonen ønsker vi å presentere utstillingen under Kongsberg-marken som arrangeres i tiden 20. til 24. februar. På denne tiden er det svært mange mennesker fra bygdedistriktene i byen. Dette vil gjøre sitt til at mange får anledning til å se brosjen.

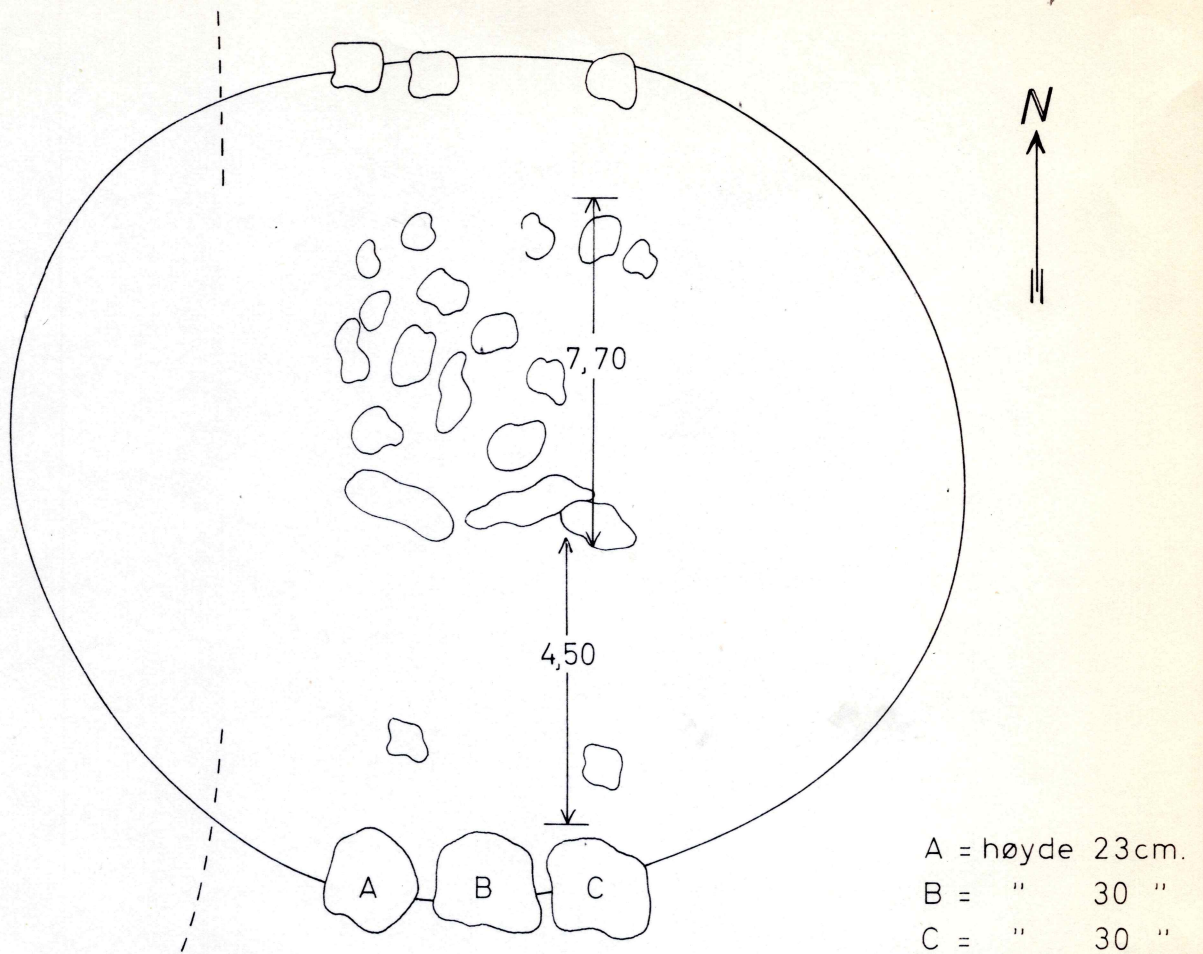
Vi vil ta godt vare på brosjen, som vil bli låst inn i bankens hvelv hver kveld. Selve utstillingen i vinduet vil bli sikret på en forsvarlig måte.

Vi vil sette pris på om Deres representant som skal bringe brosjen til Kongsberg ringer på forhånd, slik at vi kan få avtalt et eventuelt møte med pressen.

Med vennlig hilsen
SANDSVØR SPAREBANK


Øyvinn Kværna





Haug diam.16m.

Gran gård, gnr.87. br.n.1 Efteløt, Kongsberg (Sandsvær.)

L 726

Wencke

gentin
125 kr. - transport
180 - - arb.

kr. 305

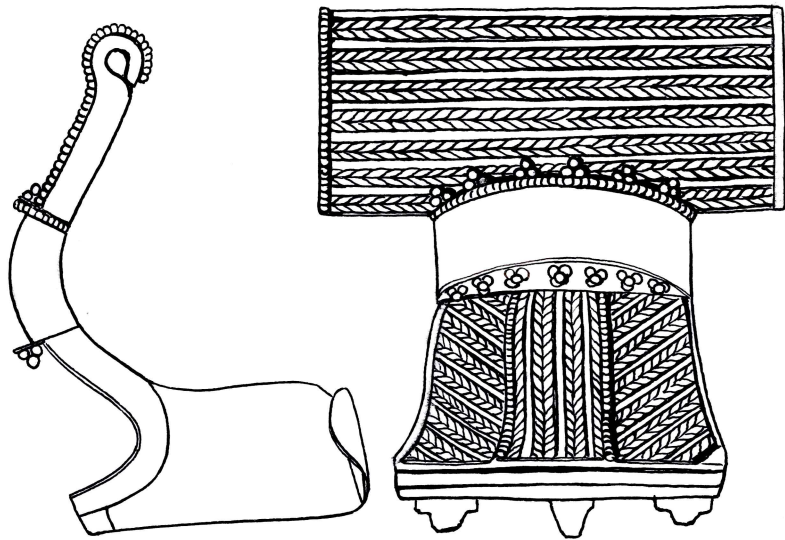
Höjden

Plan in ^e vinkelhög
angitt med omr.
" grund
" vort

Krakets str. x of ark

C 32011

C. 32011



5cm.

87/1

Draktspenne fra ~~hvor~~ Jakob Grans gård, Gran i Sandsvær, utlånt fra Universitetets Oldsaksamling, Oslo.

Spennen er av sølv, på oversiden smykket med pålagt tynt, presset gull, med grupper av små gullperler og med "perlet" gulltråd.

Den har vært i bruk en gang mellom årene 150 - 200 e.Kr. og har sannsynligvis vært én av et par. Kvinnene den gang brukte dem som smykker og til å holde drakten sammen med. Flere liknende er funnet i Norge, men ingen viser så fint gullsmedarbeide som denne. Gullsmeden har sikkert vært nordisk og kan ha vært norsk.

Spennen, som nå mangler nålen, stammer fra en tidligere ødelagt grav i en gravhaug, og den ble funnet i 1967 ved opprensning av krateret i haugen.

Dette er det eldste fine jernaldersfunn fra Sandsvær.

Draktspennen fra Gran er ~~et~~ så uerstattelig og sjeldent ~~stykke~~ at den oppbevares i bankens hvelv utenom ekspedisjonstiden.

C. 32011, Rester av ubrent^{2/} gravfunn fra Gran, Efteløt s.,
Sandsvør pgd., Buskerud, gnr. 87, bnr.1.

- a. Romertids fibula av sølv, ornert med pålagt gullblikk, grupper av små gullperler og perlet gulltråd. Gullsmedarbeidet er av meget høy kvalitet. Fibulaen tilhører Almgrens Gruppe V, serie 11 (Fibelformen fig. 115-19). Nærmere står den tredjefibelen fra Gile, se Viking 1955, s. 52, fig. 2 b.

Rektangulær hodeplate, dekket med en sammenhengende plate av gullblikk, bøyd over bakre kant, begrenset på den ene kortside av en fin, perlet gulltråd som nå mangler på den andre kortsidan. Dekoren består av et innpresset mønster bestående av langsgående rekker av sildebensmønster, vekslende med smalere, glatte felt.

Kammen mangler gullblikk, og sølvet er helt glatt. Den har på begge sider vært avgrenset av perletråd av gull (?) samt grupper av små gullkorn, 4 i hver gruppe, 6 grupper mot hodeplaten og 7 mot fotplaten. På siden mot foten mangler nå perletråden.

Foten har gullblikk, og dekoren er delt i 3 langsgående felter ved 2 perletråder. Midtfeltet har langsgående sildebensmønster, atskilt ved smalere, glatte felt, på de to ytterfelt er samme ornamentskjema brukt, men her satt på skrå. Dekoren langs fotens sider og avslutning er ikke begrenset av perletråd, skjønt det synes å være avsatt plass til en slik.

Nål og spiral mangler, mens skjeden er bevart. Et ganske lite hjørnestykke nederst på den ene side av foten er avslått og mangler.

Største lengde 3,4 cm, hodeplatens dimensjoner 3,1 x 1,3 cm, bredde over kammen 1,8 cm, fotens største bredde 2,2 cm, skjedehøyde 1,1 cm.

Løst foreligger et flatt, trekantet sølvstykke, irret på samme måte som spennen. Største mål 1,5 cm. Det synes ikke å tilhøre spennen.

b. 14 potteskår, muligens av to krukker. Blant dem er 2 randskår og 1 skår fra overgangen buk - bund. Det ene randskår har munningen skrått avskåret mot innsiden. Det er svakt utbøyd og avrundet. 1 cm under randen ser man en skarp knekk innover i profilen, og godset tykner merkbart til. På innsiden av skåret ser man rester etter kull. Det andre randskåret har tvert avskåret munning og halsen synes å ha vært loddrett. Godset er jevnt tykt (0,5 cm) fra øverst til nederst, og skjønt det er bevart i 1,7 cm høyde, er der ingen tegn til knekk. Størrelsen på det største randskåret er 2 x 3 cm, på det minste 1,7 x 1,8 cm.

c. 12 ganske små brente bein og 1 ^{avbrutt} ~~hull~~ flintflekke, den sistnevnte 3 cm lang.

Fibelen ble funnet på ovennevnte gård Gran (eier Jacob Gran) under opprydding av et gammelt krater i en gravhaug. Haugen var jorddekket, omgitt av en fin fotkjede, ca. 16 m i diam. og med en kjerneøy med ca. 7,5 m diam.

Kristoffer Skolem hadde fått tillatelse til å rydde vekk avfall i krateret og restaurere haugen under tilsyn av Karl Vibe-Müller. Ved rensingen av stein fant en av Skolems hjelpere fibelen i vestre del av kjerneøysea, ca. 1,2 m under toppen. Den lå mellom to steiner og kan ikke ha ligget in situ. Da den ikke viser spor av brann, stammer den trolig fra en forlengst forstyrret skjelettgrav. Skår og brente bein ble funnet spredt i fyllen, fra en sekundærgrav? - Samtlige saker funnet før ettergravingen.